

Sytuacja
w Ukrainie

Alerty prawne i podatkowe DZP

Specustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa

W dniu 7 marca br. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa („specustawa”). Projekt specustawy został już skierowany do Sejmu – jego pierwsze czytanie ma się odbyć na dzisiejszym posiedzeniu plenarnym.

Projekt ustawy wprowadza szczególne rozwiązania dotyczące m.in.:

- legalizacji pobytu obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, a także szczególne zasady przedłużania legalnego pobytu obywateli Ukrainy przebywających w Polsce,
- zasad powierzania pracy obywatelom Ukrainy i prowadzenia przez nich działalności gospodarczej na terytorium RP,
- nakładania przez Prezesa Rady Ministrów - w sytuacji kryzysowej - wiążących poleceń m.in. na firmy i przedsiębiorców.

Większość nowych rozwiązań, w tym regulacje dotyczące legalizacji pobytu i ułatwień w zatrudnianiu obywateli Ukrainy, mają **wejść w życie z mocą wsteczną, od dnia 24 lutego 2022 r.**

Legalizacja pobytu obywateli Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Projekt specustawy przewiduje, że pobyt obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium RP bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z prowadzonymi tam działaniami wojennymi **uznaje się za legalny przez okres 18 miesięcy, licząc od dnia 24 lutego 2022 r., jeżeli obywatel Ukrainy:**

- wjechał legalnie na terytorium RP w okresie od dnia 24 lutego br. do dnia, który jako datę końcową określi w rozporządzeniu Rada Ministrów (biorąc pod uwagę m.in. liczbę napływających cudzoziemców, sytuację ludności cywilnej, perspektywy zakończenia działań wojennych w Ukrainie, względy obronności, bezpieczeństwa państwa oraz względy ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego),
- deklaruje zamiar pozostania na terytorium RP,
- następnie nie wyjechał z terytorium RP na okres powyżej 1 miesiąca (wówczas wygasają nabyte przez niego uprawnienia).

Projekt przewiduje również utworzenie **specjalnego rejestru obywateli Ukrainy, prowadzonego przez Komendanta Głównego Straży Granicznej**. Rejestr ma obejmować dane obywateli Ukrainy, których wjazd nie został zarejestrowany przez komendanta placówki Straży Granicznej podczas kontroli granicznej. Aby zarejestrować swój pobyt w Polsce, osoby te powinny złożyć wniosek w ciągu 60 dni od dnia wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto **obywatele Ukrainy, których pobyt w Polsce został zalegalizowany na podstawie specustawy, będą mogli uzyskać numer PESEL** – na podstawie wniosku złożonego osobiście w dowolnym organie gminy na terytorium RP. Tożsamość wnioskodawców ma być potwierdzana na podstawie dokumentu podróży, Karty Polaka lub innego dokumentu ze zdjęciem umożliwiającym ustalenie tożsamości, a w przypadku osób, które nie ukończyły 18 roku życia również dokumentu potwierdzającego urodzenie, i wprowadza dane do rejestru PESEL. Możliwe ma być również potwierdzenie tożsamości na podstawie dokumentu unieważnionego (jeżeli umożliwia on ustalenie tożsamości wnioskodawcy), a w braku dokumentów – na podstawie oświadczenia składanego pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń. Jeżeli wniosek zawiera niezbędne dane i zgodę, **obywatelom Ukrainy ma być też automatycznie tworzony profil zaufany, co otwiera możliwość skorzystania z aplikacji mobilnej umożliwiającej pobranie, przechowywanie i prezentację dokumentu potwierdzającego nadany numer PESEL**.

Szczególne zasady zatrudniania obywateli Ukrainy i prowadzenia przez nich działalności gospodarczej w Polsce

Obywatele Ukrainy, których pobyt został zalegalizowany na podstawie specustawy oraz obywatele Ukrainy przebywający legalnie na terytorium RP w okresie swojego pobytu w Polsce **będą uprawnieni do wykonywania pracy na terytorium naszego kraju, jeżeli pracodawca (podmiot powierzający wykonywanie pracy) powiadomi powiatowy urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania podmiotu o powierzeniu wykonywania pracy temu obywatelowi - w terminie 7 dni od dnia podjęcia przez niego pracy.**

Powiadomienia mają być składane **za pośrednictwem serwisu praca.gov.pl** i zawierać dane identyfikujące pracodawcę (podmiot powierzający wykonywanie pracy), w tym symbol PKD oraz opis wykonywanej działalności związanej z pracą obywateli Ukrainy, a także dane identyfikujące obywatela Ukrainy, **rodzaj zawartej pomiędzy nimi umowy i stanowisko lub rodzaj wykonywanej pracy.**

Projekt specustawy przyznaje ministrowi właściwemu do spraw pracy **uprawnienie do wydania rozporządzenia określającego liczbę obywateli Ukrainy, którym podmiot powierzający wykonywanie pracy może powierzyć wykonywanie pracy (w stosunku do liczby wszystkich osób, którym ten podmiot powierza wykonywanie pracy).** Minister nie ma jednak takiego obowiązku. Jeśli jednak zdecyduje się wydać rozporządzenie, powinien przy tym uwzględnić względy bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego, ochronę lokalnych rynków pracy oraz zasadę komplementarności zatrudnienia cudzoziemców w stosunku do obywateli polskich.

Wskazani obywatele Ukrainy będą też mogli **zarejestrować się i zostać uznanymi za osobę bezrobotną lub poszukującą pracy.**

Ponadto obywatele Ukrainy, których pobyt został zalegalizowany na podstawie specustawy i którzy uzyskali numer PESEL, **będą mogli podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na takich samych zasadach jak obywatele polscy.**

Źródło nowego ryzyka prawnego dla firm i przedsiębiorców – polecenia Prezesa Rady Ministrów w sytuacji kryzysowej

Projekt specustawy wprowadza do ustawy o zarządzaniu kryzysowym **nowe uprawnienie Prezesa Rady Ministrów. W „sytuacji kryzysowej” będzie on mógł wydawać wiążące polecenia adresowane m.in. firm i przedsiębiorców.**

Polecenie ma mieć formę decyzji administracyjnej podlegającej natychmiastowemu wykonaniu z chwilą jej doręczenia lub ogłoszenia, i nie wymaga uzasadnienia. W razie objęcia poleceniem, firmy i przedsiębiorcy będą wykonywali wskazane w nim zadania na podstawie umowy zawartej z wyznaczonym przez właściwego ministra lub Szefa KPRM, a związane z tym koszty mają zostać sfinansowane ze środków budżetu państwa. W braku zawarcia umowy podstawą do wykonywania zadań będzie sama decyzja Prezesa Rady Ministrów.

Polecenia nie będą wprawdzie mogły dotyczyć rozstrzygnięć co do istoty sprawy załatwianej w drodze decyzji administracyjnej, ani czynności operacyjno-rozpoznawczych, dochodzeniowo-śledczych lub czynności z zakresu ścigania wykroczeń. Niemniej **cele, którym mają służyć zostały w projekcie specustawy ujęte bardzo szeroko (np. „przejęcie kontroli nad sytuacją kryzysową, której wpływ na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia lub środowiska, jest szczególnie negatywny” albo „usunięcie skutków” takiej sytuacji kryzysowej).**

Podobne rozwiązania przewiduje obecnie tzw. specustawa covidowa. **Co ważne, sytuacja kryzysowa – w przeciwieństwie do np. stanu nadzwyczajnego czy stanu epidemii – nie wymaga formalnego ogłoszenia, a ustawowa definicja tego pojęcia jest bardzo szeroka** i obejmuje „sytuacje wpływające negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołujące znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków”.

Kontakt z ekspertami DZP

Biorąc pod uwagę aktualną sytuację, jako podmiot społecznie odpowiedzialny, będziemy informować o wszelkich istotnych zmianach i aktualizacjach w powyższym zakresie.

W razie pytań zapraszamy do kontaktu pod adresem e-mail: Life.Sciences@dzp.pl